

Zbornik sudske prakse

MIŠLJENJE NEZAVISNOG ODVJETNIKA
YVESA BOTA
od 1. prosinca 2016.¹

Predmet C-499/15

**W.,
V.
protiv
X.**

(Zahtjev za prethodnu odluku koji je uputio Vilniaus miesto apylinkės teismas (Okružni sud Grada Vilniausa, Litva))

„Područja slobode, sigurnosti i pravde – Pravosudna suradnja u građanskim stvarima – Uredba (EZ) br. 2201/2003 – Obveza uzdržavanja – Uredba br. 4/2009 – Uobičajeno boravište djeteta – Zaštita interesa djeteta – Nadležnost sudova države članice boravišta roditelja za ispitivanje pitanja o pravu na skrb, pravu na kontakt s djetetom kao i obvezi uzdržavanja koja se odnosi na maloljetno dijete – Izmjena odluke koja je postala pravomoćna“

1. Ovaj predmet koji je podnesen Sudu potječe iz spora u vezi s pravom na skrb, pravom na kontakt s djetetom kao i određivanjem obveze uzdržavanja koja se odnosi na maloljetno dijete.

2. Vilniaus miesto apylinkės teismas (Okružni sud Grada Vilniausa, Litva) traži od Suda pojašnjenja u vezi s pravilnom primjenom Uredbe (EZ) br. 2201/2003² i Uredbe (EZ) br. 4/2009³ kako bi utvrdio koji je sud nadležan za odlučivanje o ovim pitanjima. Naime, u glavnom predmetu litavski su sudovi donijeli odluku koja je postala pravomoćna i koja se tiče prava na skrb, prava na kontakt s djetetom i obveze uzdržavanja koja se odnosi na maloljetno dijete. Otac tog djeteta nakon toga podnio je litavskim sudovima novi zahtjev kojim traži izmjenu te odluke. Međutim, budući da dotično dijete ima uobičajeno boravište na nizozemskom državnom području kod svoje majke, postavlja se pitanje postoji li i dalje nadležnost litavskih sudova za odlučivanje o tom zahtjevu.

3. U ovom ću mišljenju objasniti razloge zbog kojih mislim da članak 8. Uredbe br. 2201/2003 i članak 3. točku (d) Uredbe br. 4/2009 treba tumačiti na način da kada je sud države članice donio odluku koja je postala pravomoćna i koja se tiče prava na skrb, prava na kontakt s djetetom i obveze uzdržavanja koja se odnosi na maloljetno dijete, taj sud nije više nadležan za odlučivanje o zahtjevu za izmjenu te odluke ako to dijete nema svoje uobičajeno boravište na državnom području te države članice. Pojasnit ću zbog čega mislim da sud nadležan za odlučivanje o takvom zahtjevu, u skladu s tim odredbama kao i načelom zaštite interesa djeteta, jest sud države članice na čijem državnom području dijete ima svoje uobičajeno boravište.

1 — Izvorni jezik: francuski

2 — Uredba Vijeća (EZ) od 27. studenoga 2003. o nadležnosti, priznavanju i izvršenju sudskih odluka u bračnim sporovima i u stvarima povezanim s roditeljskom odgovornošću, kojom se stavlja izvan snage Uredba (EZ) br. 1347/2000 (SL 2003., L 338, str. 1.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 19., svezak 3., str. 133. i ispravak SL 2014., L 46, str. 22.).

3 — Uredbe Vijeća (EZ) od 18. prosinca 2008. o nadležnosti, mjerodavnom pravu, priznavanju i izvršenju sudskih odluka te suradnji u stvarima koje se odnose na obvezu uzdržavanja (SL 2009., L 7, str. 1. i ispravak SL 2011., L 131, str. 26.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 19., svezak 5., str. 138. i ispravak SL 2013., L 281, str. 29.).

I – Pravni okvir

A – Uredba br. 2201/2003

4. Uredba br. 2201/2003 ima za cilj da u području slobode, sigurnosti i pravde ujednači pravila o međunarodnoj sudskoj nadležnosti u području razvoda, zakonske rastave ili poništaja braka te u području roditeljske odgovornosti.

5. U uvodnoj izjavi 12. te uredbe navodi se kako slijedi:

„Nadležnost u predmetima povezanim s roditeljskom odgovornošću, utvrđena ovom Uredbom, temelji se u svjetlu zaštite interesa djeteta, posebno na kriteriju blizine. To znači da bi u prvome redu trebala biti nadležna država članica u kojoj dijete ima uobičajeno boravište, osim u određenim slučajevima mijenjanja djetetova boravišta ili u skladu sa sporazumom između nositelja roditeljske odgovornosti.”

6. Člankom 3. navedene uredbe određuje se opću nadležnost za razvod, zakonsku rastavu ili poništaj braka. Ovaj je članak sastavljen na sljedeći način:

„1. U predmetima koji se odnose na razvod, zakonsku rastavu ili poništaj braka, nadležni su sudovi država članica

(a) na čijem području:

- bračni drugovi imaju uobičajeno boravište, ili
- su bračni drugovi imali zadnje uobičajeno boravište, ako jedan od njih i dalje ima isto boravište, ili
- protustranka ima uobičajeno boravište, ili
- u slučaju zajedničkog prijedloga za pokretanje postupka, ima uobičajeno boravište bilo koji od bračnih drugova, ili
- stranka koja pokreće postupak ima uobičajeno boravište, ako je on ili ona tamo imao boravište najmanje godinu dana prije pokretanja postupka, ili
- stranka koja pokreće postupak ima uobičajeno boravište, ako je on ili ona tamo imao boravište najmanje šest mjeseci prije pokretanja postupka, a on ili ona je bio državljanin države članice o kojoj je riječ ili, u slučaju da je riječ o Velikoj Britaniji ili Irskoj, tamo imao svoj ‚domicile’;

(b) prema državljanstvu oba bračna druga ili, u slučaju Velike Britanije ili Irske, prema ‚domicile’ oba bračna druga.

[...]”

7. U vezi s nadležnošću sudova u stvarima povezanim s roditeljskom odgovornošću, člankom 8. Uredbe br. 2201/2003 utvrđeno je sljedeće pravilo o općoj nadležnosti:

„1. Sudovi države članice nadležni su u stvarima povezanim s roditeljskom odgovornošću prema djetetu koje ima uobičajeno boravište u državi članici u trenutku pokretanja postupka.

2. Stavak 1. podlozan je primjeni odredaba članaka 9., 10. i 12.”

8. Članak 12. Uredbe br. 2201/2003 sastavljen je na sljedeći način:

„1. Sudovi države članice, nadležni prema odredbama članka 3. za rješavanje zahtjeva za razvod, zakonsku rastavu ili poništaj braka, nadležni su i za sve predmete koji se odnose na roditeljsku odgovornost povezanu s takvim zahtjevom ako:

(a) barem jedan od bračnih drugova ima roditeljsku odgovornost prema djetetu;

i

(b) ako su bračni drugovi i nositelji roditeljske odgovornosti izričito ili na neki drugi nedvosmisleni način prihvatili nadležnost sudova u trenutku pokretanja postupka pred sudom te ako je to u interesu djeteta.

2. Nadležnost dodijeljena u stavku 1. prestaje kada:

(a) sudska odluka kojom se dopušta ili odbija razvod, zakonska rastava ili poništaj braka postane pravomoćna;

(b) u onim predmetima u kojima je postupak koji se odnosi na roditeljsku odgovornost na dan iz točke (a) još u tijeku, sudska odluka u tome postupku postane pravomoćna;

(c) postupak iz točaka (a) i (b) bude završen zbog nekog drugog razloga.

[...]”

9. U skladu s člankom 14. te uredbe, „[a]ko nijedan sud države članice nije nadležan u skladu s člancima 8. do 13., nadležnost se u svakoj državi članici utvrđuje prema zakonima te države članice.”

10. Članak 19. spomenute uredbe predviđa:

„[...]”

2. Ako je postupak koji se odnosi na roditeljsku odgovornost u vezi s istim djetetom i o istom predmetu [i osnovi] pokrenut pred sudovima različitih država članica, sud pred kojim je postupak započeo kasnije s njim zastaje, po službenoj dužnosti, dok se ne utvrdi nadležnost suda pred kojim je postupak započeo ranije.

3. Ako je utvrđena nadležnost suda pred kojim je postupak započeo ranije, sud pred kojim je postupak započeo kasnije proglašava se nenadležnim u korist prvog suda.

U tom slučaju, stranka koja je pokrenula odgovarajući postupak pred drugim sudom može pokrenuti postupak pred prvim sudom.”

11. Na temelju članka 21. stavka 1. Uredbe br. 2201/ 2003 „[s]udska odluka donesena u državi članici priznaje se u drugim državama članicama bez potrebe bilo kakvog posebnog postupka.”

12. Osim toga, postoji popis razloga za nepriznavanje odluka donesenih u stvarima povezanim s roditeljskom odgovornošću. Konkretno, na temelju članka 23. točke (a) te uredbe takvu se odluku ne priznaje „ako je takvo priznavanje očito u suprotnosti s javnim redom u državi članici u kojoj se zahtijeva priznavanje, uzimajući u obzir interes djeteta”.

B – Uredba br. 4/2009

13. Uredbom br. 4/2009 nastoji se olakšati dobivanje odluke o uzdržavanju u drugoj državi članici bez ikakvih daljnjih formalnosti⁴.

14. Na temelju svojeg članka 1. stavka 1. ta se uredba primjenjuje „na obveze uzdržavanja koje proizlaze iz obiteljskog odnosa, roditeljstva, braka ili tazbine”.

15. U tu se svrhu navedenom uredbom uspostavlja sustav zajedničkih pravila koja se, među ostalim, tiču i sukoba nadležnosti, donošenjem općih odredaba o nadležnosti u području obveza uzdržavanja.

16. U članku 3. Uredbe br. 4/2009 navodi se kako slijedi:

„U stvarima koje se odnose na obveze uzdržavanja u državama članicama sudsku nadležnost ima:

- (a) sud mjesta u kojem tuženik ima uobičajeno boravište; ili
- (b) sud mjesta u kojem uzdržavana osoba ima uobičajeno boravište; ili
- (c) sud koji je u skladu sa svojim pravom nadležan za postupke o statusu osobe [ako je zahtjev koji se odnosi na uzdržavanje sporedan u odnosu na te postupke], osim ako nadležnost nije utemeljena isključivo na državljanstvu jedne od strana; ili
- (d) sud koji je u skladu sa svojim pravom nadležan za postupke o roditeljskoj odgovornosti [ako je zahtjev koji se odnosi na uzdržavanje sporedan u odnosu na te postupke], osim ako nadležnost nije utemeljena isključivo na državljanstvu jedne od strana.”

II – Glavni postupak

17. Osoba W., litavski državljanin, i osoba X., nizozemska i argentinska državljanka, vjenčali su se 9. prosinca 2003. u Portlandu, Oregon (Sjedinjene Američke Države). Osoba V., koja ima litavsko i talijansko državljanstvo, rođena je u tom braku 20. travnja 2006. u Nizozemskoj.

18. Tijekom razdoblja od 2004. do 2011. osoba W. i osoba X. živjele su djelomično u Nizozemskoj, Italiji i Kanadi. U studenome 2011. osoba X. se nastanila s osobom V. u Nizozemskoj. Prema navodima suda koji je uputio zahtjev nesporno je da osoba V. nikada nije boravila niti je ikada bila u Litvi.

19. Od prosinca 2010. osoba W. i osoba X. žive odvojeno. Utvrđeno je da osoba W. ima svoje uobičajeno boravište u Litvi, dok osobe X. i V. imaju svoje uobičajeno boravište u Nizozemskoj.

20. Osoba X. je pred kanadskim sudom zatražila razvod. Iz toga zahtjeva proizašlo je nekoliko odluka koje su donesene u razdoblju od svibnja 2011. do travnja 2012. i koje se odnose na zahtjev za razvod, utvrđivanje mjesta boravišta osobe V., kao i na načine izvršavanja prava na kontakt s djetetom i obveze uzdržavanja za osobu V. Odlukom od 17. travnja 2012. kanadski sud proglasio je razvod braka između stranaka i osobi X. dodijelio skrbništvo nad osobom V.

⁴ — Vidjeti uvodnu izjavu 9. te uredbe.

A – Postupak pred litavskim i nizozemskim sudovima

21. Na zahtjev osobe W. Lietuvos apeliacinis teismas (Žalbeni sud Litve) odbio je priznati odluke kanadskog suda.

22. Osoba W. podnijela je Vilniaus miesto 1 apylinkės teismas (Sud 1. okruga Grada Vilniaus, Litva) zahtjev za proglašenje razvoda braka zbog krivnje osobe X. i za određivanje boravišta osobe V. kod osobe W. Taj je sud na zahtjev osobe W. donio 28. travnja 2011. privremenu mjeru i privremeno odredio boravište osobe V. kod osobe W. Odlukom od 12. travnja 2013., koja je bila odmah izvršna, sud kojemu je podnesen zahtjev za razvod ukinuo je tu privremenu mjeru. Povodom žalbe osobe W., Vilniaus apygardos teismas (Regionalni sud u Vilnius, Litva) potvrdio je 19. srpnja 2013. odluku od 12. travnja 2013. koju je donio Vilniaus miesto apylinkės teismas (Okružni sud Grada Vilniaus). Osoba W. žalila se u kasacijskom postupku, ali je njezina žalba proglašena nedopuštenom.

23. Odlukom od 8. listopada 2013. Vilniaus miesto apylinkės teismas (Okružni sud Grada Vilniaus) odlučio je o razvodu braka i odredio boravište osobe V. kod osobe X., načine izvršavanja prava osobe W. na kontakt s djetetom i iznos obveze uzdržavanja osobe W. prema djetetu.

24. Osoba W. protiv te odluke podnijela je žalbu pred Vilniaus apygardos teismas (Regionalni sud u Vilnius) koji je tu odluku potvrdio odlukom od 30. svibnja 2014. Osoba W. žalila se u kasacijskom postupku, ali je njezina žalba proglašena nedopuštenom.

25. Usporedno s postupkom u Litvi, osoba X. obratila se nizozemskim sudovima. Tako je odlukom od 29. siječnja 2014. rechtbank Overijssel (Sud u Overijsselu, Nizozemska) odredio obvezu uzdržavanja osobe W. prema osobi X. na iznos od 4323,16 eura mjesečno od 8. svibnja 2012. i prema osobi V. na iznos od 567,01 eura mjesečno za razdoblje od 27. lipnja do 1. studenoga 2011., potom 790 eura mjesečno od 2. studenoga 2011.

26. Odlukom od 22. kolovoza 2014. taj isti sud ukinuo je zajedničko pravo na skrb nad osobom V. i isključivo skrbništvo dodijelio osobi X. Prema nizozemskom pravu, isključivo skrbništvo nad djetetom može biti dodijeljeno jednom od njegovih roditelja kada postoji neprihvatljiv rizik da će neslaganje roditelja naškoditi djetetu i kada je malo vjerojatno da će se situacija poboljšati ili kada je promjena načina izvršavanja skrbništva potrebna u interesu djeteta zbog drugih razloga.

27. Odlukom od 31. listopada 2014. rechtbank Overijssel (Sud u Overijsselu, Nizozemska) odbio je priznati i proglasiti izvršnom u Nizozemskoj odluku Vilniaus miesto apylinkės teismasa (Okružni sud Grada Vilniaus) od 8. listopada 2013. u dijelu koji se odnosi na razvod braka zbog krivnje bračnih drugova, određivanje uobičajenog boravišta osobe V. kod osobe X., na obvezu uzdržavanja prema osobi V. i na naknadu troškova. S druge strane je priznao i proglasio izvršnom u Nizozemskoj dio te odluke od 8. listopada 2013. kojim se određuje pravo osobe W. na kontakt s djetetom.

28. Odlukom od 2. veljače 2015. Lietuvos apeliacinis teismas (Žalbeni sud Litve) povodom žalbe osobe W. odbio je izvršenje u Litvi odluke rechtbanka Overijssel (Sud u Overijsselu) od 29. siječnja 2014. te je odbio priznati i proglasiti izvršnom u Litvi odluku toga istog suda donesenu 22. kolovoza 2014. koja se odnosi na pravo na skrb. Lietuvos apeliacinis teismas (Žalbeni sud Litve) osim toga okončao je postupak u dijelu koji se odnosi na nepriznavanje odluke rechtbanka Overijssel (Suda u Overijsselu) u Litvi.

B – Postupak pred sudom koji je uputio zahtjev

29. Dana 28. kolovoza 2014. osoba W. obratila se Vilniaus miesto apylinkės teismasu (Okružni sud Grada Vilniaus) radi izmjene mjesta boravišta osobe V., iznosa obveze uzdržavanja i izvršavanja prava na kontakt s djetetom.

30. Odlukom od 25. rujna 2014. taj je sud te zahtjeve proglasio nedopuštenim jer osoba W. nije dokazala da su se okolnosti konkretno promijenile nakon donošenja odluke od 8. listopada 2013.

31. Protiv odluke od 25. rujna 2014. osoba W. podnijela je žalbu pred Vilniaus apygardos teismas (Regionalni sud u Vilniusu). Odlukom od 16. prosinca 2014. potonji sud prihvatio je žalbu osobe W., djelomično ukinuo predmetnu odluku i vratio predmet prvom sudu kako bi o njemu ponovno odlučio.

32. Odlukom od 23. prosinca 2014. Vilniaus miesto apylinkės teismas (Okružni sud Grada Vilniosa) proglasio je zahtjev nedopuštenim smatrajući da nije nadležan stoga što osoba V. ima svoje uobičajeno boravište u Nizozemskoj kod osobe X. Zato prema mišljenju tog suda zahtjevi koje mu je osoba W. podnijela nisu u nadležnosti litavskih sudova. Navedeni je sud obavijestio osobu W. da se može obratiti nadležnom sudu u Nizozemskoj.

33. Odlukom od 31. ožujka 2015. Vilniaus apygardos teismas (Regionalni sud u Vilniusu), kojemu se osoba W. obratila, ukinuo je odluku od 23. prosinca 2014. i vratio pitanje dopuštenosti zahtjeva istom prvostupanjskom sudu, to jest Vilniaus miesto apylinkės teismas (Okružni sud Grada Vilniosa), kako bi o njemu ponovno odlučio.

34. S obzirom na neslaganja između nacionalnih sudova oko pitanja nadležnosti, Vilniaus miesto apylinkės teismas (Okružni sud Grada Vilniosa) odlučio je prekinuti postupak i uputiti Sudu sljedeće prethodno pitanje:

„Koja je država članica (Republika Litva ili Kraljevina Nizozemska) na temelju članaka 8. do 14. [Uredbe br. 2201/2003] nadležna za rješavanje predmeta u vezi s promjenama boravišta, obveze uzdržavanja i izvršavanja prava na kontakt s maloljetnim djetetom V. koje ima uobičajeno boravište u Nizozemskoj?”

III – Moja analiza

35. Kao prvo, želim navesti da je tužitelj u glavnom postupku na raspravi, među ostalim, tvrdio da dijete V. nije imalo svoje uobičajeno boravište u Nizozemskoj nego u Litvi. Prema njegovu mišljenju, od trenutka u kojemu se sudskom odlukom odredi boravište djeteta kod jednoga od roditelja, to je „pravno” boravište koje treba smatrati mjestom uobičajenog boravišta. Međutim, prema ustaljenoj sudskoj praksi, „pojam ‚uobičajenog boravišta’, u smislu članka 8. stavka 1. [te] uredbe, odgovara mjestu koje odražava određenu integraciju djeteta u socijalno i obiteljsko okruženje. To mjesto treba odrediti nacionalni sud vodeći računa o posebnim činjeničnim okolnostima svakog pojedinog slučaja”⁵. Sud je dodao da „[m]eđu kriterijima u odnosu na koje je na nacionalnom sudu da utvrdi mjesto uobičajenog boravišta djeteta, treba osobito istaknuti uvjete i razloge boravka djeteta na državnom području neke države članice kao i njegovo državljanstvo [...]. Kao što je to Sud usto pojasnio u točki 38. [presude od 2. travnja 2009., A⁶], kako bi odredio uobičajeno boravište djeteta, pored njegove fizičke prisutnosti u nekoj državi članici, drugi dodatni čimbenici trebaju ukazivati na to da prisutnost ni u kojem slučaju nije privremena ili povremena”⁷.

36. U ovom slučaju, sud koji je uputio zahtjev osobito je utvrdio da je uobičajeno boravište djeteta u Nizozemskoj, navodeći čak da dijete nikad nije živjelo u Litvi. Stoga nema nikakve sumnje da se uobičajeno boravište djeteta V. nalazi na nizozemskom državnom području.

5 — Vidjeti presudu od 22. prosinca 2010., Mercredi (C-497/10 PPU, EU:C:2010:829, t. 47. i navedenu sudsku praksu).

6 — C-523/07, EU:C:2009:225

7 — Vidjeti presudu od 22. prosinca 2010., Mercredi (C-497/10 PPU, EU:C:2010:829, t. 48. i 49.).

37. Sumnja u pogledu nadležnosti litavskih sudova za donošenje odluke od 8. listopada 2013. je dopuštena. Pojašnjavam, međutim, da se u ovom predmetu ne radi o odlučivanju o pitanju jesu li ovi sudovi bili na temelju pravila utvrđenih Uredbom br. 2201/2003 nadležni za donošenje ove odluke niti čak o pitanju priznavanja te odluke od strane nizozemskih sudova. To nije pitanje koje nam je ovdje postavljeno.

38. Iako u svojem pitanju sud koji je uputio zahtjev navodi samo odredbe Uredbe br. 2201/2003, valja istaknuti da se u tekstu svojeg zahtjeva upućenog Sudu on pita o nadležnosti litavskih sudova i u pogledu obveze uzdržavanja. Međutim, u skladu s člankom 1. stavkom 3. točkom (e) te uredbe, ona se ne primjenjuje na obveze uzdržavanja. Nasuprot tomu, pitanja povezana sa sudskom nadležnošću u stvarima koje se odnose na obvezu uzdržavanja uređena su Uredbom br. 4/2009.

39. Međutim, nema nikakve sumnje da su ova dva aspekta, to jest roditeljska odgovornost i obveza uzdržavanja u korist dotičnog djeteta, nerazdvojiva. Osim toga, jedina odluka od 8. listopada 2013. koju je donio Vilniaus miesto apylinkės teismas (Okružni sud Grada Vilniusa) odnosi se upravo na ova dva aspekta. Tako ne dvojim o činjenici da je zahtjev koji se odnosi na obvezu uzdržavanja u vezi s djetetom V. sporedan u odnosu na zahtjev koji se odnosi na pravo na skrb i pravo na kontakt s djetetom.

40. Na temelju članka 3. točke (d) Uredbe br. 4/2009, u stvarima koje se odnose na obveze uzdržavanja, sudsku nadležnost ima sud koji je u skladu sa svojim pravom nadležan za postupke o roditeljskoj odgovornosti ako je zahtjev koji se odnosi na uzdržavanje sporedan u odnosu na te postupke.

41. Tako će pravilo o nadležnosti koje će biti utvrđeno za roditeljsku odgovornost važiti na temelju te odredbe i za obvezu uzdržavanja.

42. Stoga predlažem da se pitanje koje je postavio sud koji je uputio zahtjev preoblikuje na sljedeći način: svojim prethodnim pitanjem sud koji je uputio zahtjev u bitnome pita, treba li Uredbu br. 2201/2003 i Uredbu br. 4/2009 tumačiti na način da je, kada je sud države članice donio odluku koja je postala pravomoćna i koja se tiče prava na skrb, prava na kontakt s djetetom i obveze uzdržavanja koja se odnosi na maloljetno dijete, taj sud također nadležan za odlučivanje o zahtjevu za izmjenu te odluke čak i ako to dijete nema svoje uobičajeno boravište na državnom području te države članice.

43. Kod ovog se pitanja postavljenog u ovom predmetu zapravo radi o tome je li u korist litavskih sudova, koji su donijeli pravomoćnu odluku od 8. listopada 2013. koja se odnosila na pravo na skrb, pravo na kontakt s djetetom kao i na obvezu uzdržavanja u korist djeteta V., ugovorena prorogacija nadležnosti što bi im omogućilo da ponovno odlučuju o istom predmetu, iako su na temelju općeg pravila o nadležnosti utvrđenog Uredbom 2201/2003 nizozemski sudovi nadležni u stvarima povezanim s roditeljskom odgovornošću jer dijete V. ima svoje uobičajeno boravište u Nizozemskoj.

44. Smatram da ne postoji nikakav razlog na temelju kojeg bi se mogla zasnovati nadležnost litavskih sudova za odlučivanje o takvom zahtjevu.

45. Sud je presudio da se nadležnost suda u stvarima povezanim s roditeljskom odgovornošću treba provjeriti i utvrditi u svakom pojedinom slučaju kad je pred sudom pokrenut postupak, što implicira da se ona ne zadržava nakon okončanja postupka koji je u tijeku⁸.

⁸ — Vidjeti presudu od 1. listopada 2014., E. (C-436/13, EU:C:2014:2246, t. 40.).

46. Zahtjev osobe W. odnosi se doduše na izmjenu izvršavanja prava na skrb, prava na kontakt s djetetom kao i izvršavanja obveze uzdržavanja, kako su određeni odlukom od 8. listopada 2013. Takva vrsta zahtjeva osim toga nije ništa iznimno. Uobičajeno je da se jedan od roditelja obrati sudu kako bi se ovaj način izvršavanja izmijenio jer se njegova osobna situacija ili financijska situacija izmijenila.

47. Međutim, ova odluka postala je pravomoćna i zahtjev koji je osoba W. podnijela 28. kolovoza 2014. pred Vilniaus miesto apylinkės teismas (Okružni sud Grada Vilnusa) treba stoga smatrati novim zahtjevom.

48. Pravila o nadležnosti utvrđena Uredbom br. 2201/2003 su jasna. Na temelju njezina članka 8., nadležnost u stvarima povezanim s roditeljskom odgovornošću dodijeljena je, na prvom mjestu, sudovima države članice u kojoj dijete ima svoje uobičajeno boravište u trenutku pokretanja postupka, to jest „u trenutku u kojemu je pismeno kojim se pokreće postupak [...] predano sudu”⁹. U ovom slučaju, sud koji je uputio zahtjev pojašnjava da dijete V. ima svoje uobičajeno boravište u Nizozemskoj od studenoga 2011. i da ono nikada nije boravilo u Litvi. Slijedom navedenog, u trenutku u kojem je osoba W. pokrenula postupak pred litavskim sudovima, to jest kao što je navedeno u prethodnoj točki, 28. kolovoza 2014., nizozemski su sudovi bili nadležni za odlučivanje o svim pitanjima u vezi s roditeljskom odgovornošću prema tom djetetu.

49. Okolnost da se zahtjev osobe W. odnosi na izmjenu načina izvršavanja utvrđenog odlukom od 8. listopada 2013. koju su donijeli litavski sudovi ne može imati za posljedicu odstupanje od općeg pravila i prorogaciju nadležnosti tih sudova.

50. Nadležnost u predmetima povezanim s roditeljskom odgovornošću, utvrđena tom uredbom, temelji se, u svjetlu zaštite interesa djeteta, posebno na kriteriju blizine¹⁰. Iz toga je razloga na temelju članka 8. te uredbe nadležnost u tim stvarima dodijeljena na prvom mjestu sudovima države članice u kojoj dijete ima svoje uobičajeno boravište u trenutku pokretanja postupka. Naime, zbog svoje zemljopisne blizine ovi su sudovi općenito primjereniji da ocijene mjere koje treba donijeti u interesu djeteta¹¹.

51. Iako je točno da ovo opće pravilo o nadležnosti poznaje iznimke, one su, međutim, iscrpno navedene u člancima 9. do 15. Uredbe br. 2201/2003 i treba ih usko tumačiti¹².

52. Članak 9. te uredbe odnosi se na slučaj u kojem se dijete zakonito preseli iz jedne države članice. Članak 10. iste uredbe odnosi se na slučajeve otmice djeteta. Članak 12. navedene uredbe odnosi se na prorogaciju nadležnosti kojom se sudovima države članice različite od države članice uobičajenog boravišta djeteta omogućuje da rješavaju zahtjeve o roditeljskoj odgovornosti koja se odnosi na to dijete, kada su ti sudovi nadležni za odlučivanje o zahtjevu za razvod, zakonsku rastavu ili poništaj braka, ili kada postoji bitna veza djeteta i te države članice, posebno zbog činjenice da jedan od nositelja roditeljske odgovornosti ima uobičajeno boravište u toj državi članici ili da je dijete državljanin navedene države članice. U oba slučaja, bračni drugovi ili nositelji roditeljske odgovornosti trebaju izričito ili na neki drugi nedvosmisleni način prihvatiti „iznimnu” nadležnost navedenih sudova¹³.

9 — Vidjeti članak 16. stavak 1. te uredbe. Vidjeti također presudu od 1. listopada 2014., E. (C-436/13, EU:C:2014:2246, t. 38.).

10 — Vidjeti uvodnu izjavu 12. Uredbe br. 2201/2003. Vidjeti također presudu od 1. listopada 2014., E. (C-436/13, EU:C:2014:2246, t. 44.).

11 — Presuda od 23. prosinca 2009., Detiček (C-403/09, EU:C:2009:810, t. 36.)

12 — Vidjeti u tom smislu presudu od 21. listopada 2015., Gogova (C-215/15, EU:C:2015:710, t. 41.).

13 — Vidjeti članak 12. stavak 1. točku (b) i stavak 3. točku (b) Uredbe br. 2201/2003.

53. U pogledu članka 14. te uredbe, isti se primjenjuje ako nijedan sud države članice nije nadležan u skladu s člancima 8. do 13. iste uredbe. Naposljetku, člankom 15. navedene uredbe predviđena je mogućnost za sudove države članice koji imaju stvarnu nadležnost da predmet prenesu na sudove druge države članice s kojom je dijete posebno povezano ako bi oni mogli bolje rješavati taj predmet i ako je to u interesu djeteta.

54. Treba ustvrditi da slučaj kojim se ovdje bavimo nije obuhvaćen niti jednom od iznimki predviđenih navedenom uredbom.

55. Prorogaciju ili zadržavanje nadležnosti moglo bi se opravdati samo ako bi to bilo u interesu djeteta. Člankom 24. stavkom 2. Povelje Europske unije o temeljnim pravima predviđeno je u tom pogledu da „[u] svakom djelovanju koje se odnosi na djecu, bez obzira na to provode li ga tijela javne vlasti ili privatne institucije, primarni cilj mora biti zaštita interesa djeteta”.

56. Moglo bi se zapravo tvrditi da bi stoga što se odluku kojom se određuju načini izvršavanja povezani s pravom na skrb, pravom na kontakt s djetetom i obvezom uzdržavanja želi izmijeniti donošenjem nove odluke, bilo svrsishodno da tu novu odluku donese isti sud.

57. Takva iznimka od općeg pravila postoji u pogledu prava na kontakt s djetetom. U slučaju zakonitog preseljenja djeteta i stjecanja novog uobičajenog boravišta, članak 9. Uredbe br. 2201/2003 predviđa zadržavanje nadležnosti sudova države članice prethodnog uobičajenog boravišta tijekom tromjesečnog razdoblja od tog preseljenja, u svrhe izmjene sudske odluke o pravu na kontakt donesene u toj državi članici.

58. Takvu iznimku od općeg pravila zakonodavac Unije je opravdao činjenicom da je bolje da „sud koji je kod promjene bio najbliži djetetu sam izmijeni svoju prethodnu odluku kako bi uzeo u obzir preseljenje djeteta, a što jamči određeni kontinuitet bez mijenjanja definicije „uobičajenog boravišta”¹⁴.

59. Međutim, osim toga što se odnosi samo na pravo na kontakt s djetetom, postoji temeljna razlika između situacije kakva je ona predviđena člankom 9. te uredbe i situacije u glavnom predmetu. Niti u jednom trenutku litavski sudovi, koji su donijeli odluku od 8. listopada 2013. koju osoba W. želi izmijeniti, nisu mogu zasnovati svoju nadležnost na mjestu boravišta djeteta jer to dijete, podsjećam, nikada nije boravilo u Litvi. Činilo bi se s obzirom na elemente koji se nalaze u ispravama u spisima da su se litavski sudovi koji su donijeli ovu odluku mogli smatrati nadležnim na temelju članka 14. navedene uredbe o supsidijarnoj nadležnosti, kao što je navedeno u točki 53. ovog mišljenja. Stoga nadležnost ovih sudova nije bila utvrđena na temelju kriterija blizine i, slijedom toga, na temelju zaštite interesa djeteta.

60. Stoga bi prorogacija nadležnosti, koja ne služi interesu djeteta, bila u potpunosti u suprotnosti sa sustavom koji je uspostavljen Uredbom br. 2201/2003 i temeljnim načelom utvrđenim u članku 24. Povelje o temeljnim pravima prema kojem u svakom djelovanju koje se odnosi na djecu, bez obzira na to provode li ga tijela javne vlasti ili privatne institucije, primarni cilj mora biti zaštita interesa djeteta.

61. S obzirom na sve ove elemente, smatram da članak 8. Uredbe br. 2201/2003 i članak 3. točku (d) Uredbe br. 4/2009 treba tumačiti na način da, kada je sud države članice donio odluku koja je postala pravomoćna i koja se tiče prava na skrb i prava na kontakt s maloljetnim djetetom, taj sud nije više nadležan za odlučivanje o zahtjevu za izmjenu te odluke ako to dijete nema svoje uobičajeno boravište na državnom području te države članice. Sud nadležan za odlučivanje o takvom zahtjevu, u skladu s tim odredbama kao i načelom zaštite interesa djeteta, jest sud države članice na čijem državnom području dijete ima svoje uobičajeno boravište.

14 — Prijedlog uredbe Vijeća o nadležnosti, priznavanju i ovrsi odluka u predmetima koji se odnose na roditeljsku odgovornost i stavljanju izvan snage Uredbe (EZ) br. 1347/2000 kao i o izmjeni Uredbe (EZ) br. 44/2001 u vezi s uzdržavanjem [COM 2002 (222) *final* (SL 2002., C 203 E, str. 155.)]

IV – Zaključak

62. S obzirom na sva prethodna razmatranja, predlažem Sudu da Vilniaus miesto apylinkės teismas (Okružni sud Grada Vilniaus, Litva) odgovori kako slijedi:

Članak 8. Uredbe Vijeća (EZ) br. 2201/2003 od 27. studenoga 2003. o nadležnosti, priznavanju i izvršenju sudskih odluka u bračnim sporovima i u stvarima povezanim s roditeljskom odgovornošću, kojom se stavlja izvan snage Uredba (EZ) br. 1347/2000 i članak 3. točku (d) Uredbe Vijeća (EZ) br. 4/2009 od 18. prosinca 2008. o nadležnosti, mjerodavnom pravu, priznavanju i izvršenju sudskih odluka te suradnji u stvarima koje se odnose na obvezu uzdržavanja, treba tumačiti na način da, kada je sud države članice donio odluku koja je postala pravomoćna i koja se tiče prava na skrb, prava na kontakt s djetetom i obveze uzdržavanja koje se odnose na maloljetno dijete, taj sud nije više nadležan za odlučivanje o zahtjevu za izmjenu te odluke ako to dijete nema svoje uobičajeno boravište na državnom području te države članice.

Sud nadležan za odlučivanje o takvom zahtjevu, u skladu s tim odredbama kao i načelom zaštite interesa djeteta, jest sud države članice na čijem državnom području dijete ima svoje uobičajeno boravište.